

Oponentský posudek na disertační práci Tomáše Kadlece *Ekologie motýlů v antropogenní krajině*

V úvodu předesílám, nejsem entomolog, nýbrž botanik a na vypracování posudku jsem měl poněkud šibeniční termín. Na druhé straně výzkumné aktivity širšího týmu alespoň rámcově sleduji a i některé v práci zařazené publikace jsem již znal. Protože jednotlivé zařazené články (6, nepočítaje Appendix), až na jediný, teprve předložený k publikaci, prošly důkladným recenzním řízením v kvalitních časopisech, zaměřil jsem se hlavně na kapitoly Úvod a Souhrn publikací.

Název práce považuji za až příliš široký, pod ekologií motýlů v antropogenní krajině si dovedu představit i mnoho dalších témat, kterými se práce nezabývá. Zdá se mi, že entomologové obecně zdůrazňují jemnost krajinné a biotopové mozaiky. V práci se její důležitost opakovaně deklaruje (nejvíce na str. 2). Bylo by však dobré zároveň napsat, že tato mozaika nemusí být vhodná pro některé jiné organismy, např. pro některé druhy obratlovců s velkými teritorii a i pro některé rostliny. Zmiňovaný pozitivní vztah mezi heterogenitou příslušné mozaiky a diverzitou rovněž asi platí spíše pro hmyz. Táže se, zda skutečně pro všechny skupiny hmyzu? Předpokládal bych, že pro konzervativní, spíše stenoekní druhy to nemusí být pravda. Taky bych vždy z hlediska diverzity nezatracoval klimax (pokud tedy tento termín použijeme). Například rašeliniště, která určitým typem klimaxu bezesporu jsou, možná hostí celkově méně druhů než třeba nedaleká květnatá horská louka, ale jsou to často druhy vzácné a ohrožené, často reprezentované i geneticky odlišnými, izolovanými populacemi, což rovněž tvoří diverzitu. Jinými slovy, mozaika a disturbance určitě ano, ale ne vždy a všude. Ještě jednou k té zdůrazňované jemnozrnnosti krajinné (biotopové) mozaiky: Mohl by ji autor nějak kvantitativněji popsat, nebo alespoň slovně v relativních poměrech vyjádřit? Připomínám, že ji lze na konkrétním území i exaktně hodnotit.

Na str. 1 jsem narazil na poněkud kategorické tvrzení o vlivu velkých herbivorů na udržení nelesních biotopů. Že takový vliv byl, je jistě nesporné, ale otázkou stále zůstává intenzita a plošný rozsah tohoto vlivu. Citovaná práce Vera (2000) je často vystavována v tomto ohledu kritice, že vliv herbivorů přeceňuje. Já ovšem musím říci, že s ní osobně spíše souhlasím, je však k dispozici stále málo tvrdých dat, takže ten souhlas je spíše opatrný.

Byl bych též opatrnější v hodnocení dopadu klimatické změny na motýly. Konstatování „nespecializované druhy byly ovlivněny dlouhodobými klimatickými trendy“

(str. 111) je jistě zajímavou hypotézou, avšak, obávám se, dosud jednoznačně neprokázanou. Nebo ano?

Drobnější poznámky či dotazy:

Táži se jako botanik: Jak může rychleji rostoucí vegetace mechanicky ohrozit snesená vajíčka nebo malé housenky? (str. 9 dole)

Na str. 7 autor zmiňuje repatriaci jasoně červenookého. Zřejmě jde o známý případ Kotouče u Štramberka. Jak autor takovéto pokusy hodnotí? Já osobně se přiznám, že je považuji za poněkud zbytečné. Pokud se nemýlím, jednalo se o vysazení nějaké horské slovenské populace(?)

Termín „zakvetlá louka“ jako botanik neznám (str. 110).

K celkovému vyznění práce: Skládá se z kvalitních dílčích článků, publikovaných v renomovaných časopisech, přičemž ve čtyřech je Tomáš Kadlec prvním autorem a i na zbylých dvou je jeho podíl jistě nepochybný. K celkovému zarámování práce mám však poněkud výhrady. V souhrnu na závěr se většinou opakují informace z Úvodu, nehledě přímo na jednotlivé práce. Je tam stručně popisováno, o čem jsou dílčí články, místo nějakého většího pokusu o skutečné zobecnění toho, co z celé práce vyplynulo (přínosy k ekologické teorii a k aplikacím v ochraně přírody). I ve vlastním Úvodu bych čekal ještě trochu víc ekologické teorie (metapopulace, strategie, životní cykly...). Jinak je ale Úvod pěkný a čtivý. Úplně jsem nepochopil, proč jsou dva články navíc k těm šesti zařazeny v Příloze. Jeden je populárně naučný (z Živy) a druhý metodický (submitted). Tématicky do práce plně zapadají (mj. viz zmíněný široký název) a je i obecně dobře, že doktorandi dokáží svoje vědecké poznatky prezentovat i populární formou.

Nelituji, že jsem se nakonec uvolil práci zoponovat. Bylo to pro mě poučné. Terénní entomologové a terénní botanici mají mnoho styčných bodů, což jsem si zase více uvědomil při čtení práce.

Závěrem mohu jednoznačně konstatovat, že předložená práce splňuje všechny předpoklady jakožto práce doktorská a jednoznačně ji doporučuji.

V Třeboni, 30.4.2010

Karel Prach